

GYNEKOLOGI ÄR EN SPECIALITET, både inom biomedicinen såväl som i den kinesiska medicinen. Den avser kvinnans unika anatomi, fysiologi och patologi, som skiljer sig från mannens. Kvinnan har en livmoder, hon menstruerar, kan föda barn och amma, vilket mannen inte kan. I Kina har man under flera tusen år utvecklat teorier för kvinnans fysiologi och patologi i samband med menstruation, fertilitet och graviditet. Dessa är baserade på teorierna om *zang*- och *fu*-organen, *qi* och blod, meridianer och den kinesiska medicinens etiologi. Vidare är diagnostik, behandlingsprinciper unika och terapi i detta sammanhang är främst baserad på akupunktur (med några få undantag).

Behandlingsstrategier

Vid PMS och dysmenorré finns en allmän regel vid applicering av dispergerande respektive toniserande behandling, beroende på i vilken fas av menstruationen kvinnan befinner sig. Under menstruationsfasen är *qi* och blod i successiv avtagande fullhet och i detta skede appliceras reglerande eller dispergerande behandling. Efter mens, i proliferationsfasen och fram till ägglossning, är kvinnan tom på *qi* och blod. Det är en period då *qi* och blod på nytt lagras och då överväger toniserande behandling. Under ägglossning ökar *yang qi* och kan ses som en fas likt ett gångjärn, en övergång från tomhet (*yin*) till fullhet (*yang*). Under sekretionsfasen till menstruationens första dag, ökar *qi* och blod i livmodern och bukområdet successivt, och befinner sig mot slutet av denna fas i fullhet. I denna period överväger som regel reglerande och/eller dispergerande behandlingsteknik, beroende av det individuella fallet.

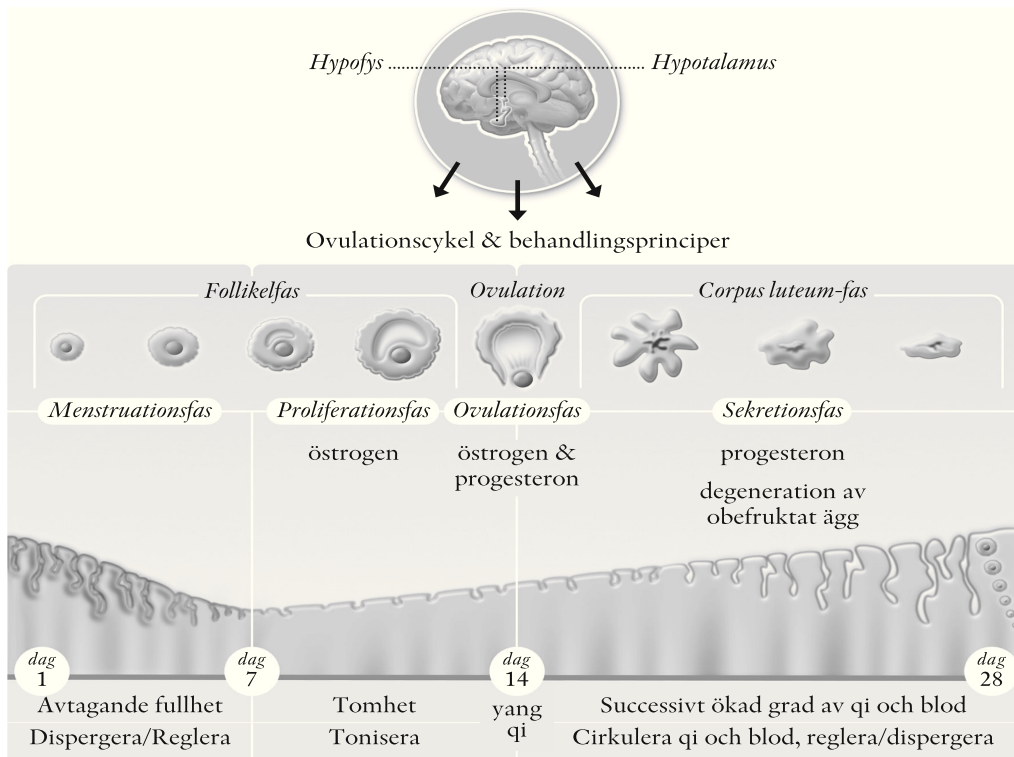

Fig. 40. Ovulationscykel och behandlingsprinciper.

12.5 | FLYTNINGAR

Vaginala utsöndringar, flytningar (fluor eller leukorré), kan dels vara fysiologiska, dels patologiska. Fysiologiska flytningar utgörs av en normal befruktning av slidan hos fertila kvinnor. Dessa utsöndras från körtlar i slidan och endometriet, och induceras av östrogen som produceras i äggstockar, äggblåsor och av gulkroppen (corpus luteum) som därefter inlagrar glykogen i epitelcellerna. Mängden av normal vaginal befruktning kan variera. Vid ökad insöndring av östrogen, bland annat vid ovulation och graviditet, ökar produktionen av fysiologisk befruktning, likaså ökar produktionen av vaginal befruktning under stress och vid sexuell upphetsning på grund av ökad genomblödning i nedre bäckenet. Utseende och mängd av fysiologiska flytningar varierar även beroende på i vilken fas av menstruationscykeln kvinnan befinner sig. Fysiologiska flytningar saknar kännetecken för patologiska flytningar, såsom förekomst av mikroorganismer, virus, parasiter, bakterier och svamp. Döderleins bakterier (en form av mjölksyrebakterier, laktobaciller) är en naturlig del av den mikroflora av bakterier och andra organismer som skapar en sur miljö. Där ligger pH på cirka 3,8 – 4,2 och utgör en infektionsbarriär i vagina och cervix. De flesta patogena bakterier tolererar inte ett pH under 4,9. Patologiska flytningar är vanligtvis ett resultat av mikroorganismer som leder till vaginos och vaginit. Andra faktorer är metaboliska rubbningar som vid diabetes mellitus, störd bakterieflora som en följd av antibiotikabehandling, främmande kropp (kvarglömd tampong), cervix- eller vaginalcancer, samt vid bristande hygien vid invasion av mikrober från perianal och perivulvär bakterieflora.

- VAGINOS syftar på förekomsten av patologiskt vaginalsekret utan tecken på inflammatorisk reaktion i vaginalslemhinnan. Bakterien *Gardnerella vaginalis* anses vara den huvudsakliga etiologin och symtomen karaktäriseras av illaluktande flytningar eller enbart dålig lukt (som av fisk, främst efter samlag), tunn, vitaktig eller gråaktig flytning, och i vissa fall lindrig klåda och sveda.
- VAGINIT avser patologiskt vaginalsekret samt tecken på inflammatorisk reaktion i vaginalslemhinnan. CANDIDA VAGINIT är orsakad av svampen *candida albicans* och kännetecknas av klåda som kan övergå till brännande sveda, speciellt i samband med urinering när urinen kommer i kontakt med affekterade områden, samt vita och gryniga flytningar och smärtor i samband med samlag. Sekretet har ett pH omkring 4,5. TRICHOMONAS VAGINALIS är en protozoisk, parasitisk mikroorganism, som i huvudsak ger besvär hos kvinnan, medan mannen kan vara infekterad men är asymtomatisk (vilket gör det nödvändigt att behandla partnern samtidigt). Symtom är klåda, smärtor i samband med samlag, brännande, gulgröna, illaluktande (unken) flytning och ibland rikliga flytningar. Sekretet har ett pH omkring 6 och 7. GONOKOCK VAGINIT är orsakad av bakterien *Neisseria gonorrhoeae*, samma bakterie som vållar gonorré. Gonokock vaginit kan ge varierande symtombilder och vissa infekterade är helt asymtomatiska. Vanliga symtom är riklig, gul eller gulvit flytning, även blodtillblandade flytningar, kontaktblödningar och smärtor vid samlag, klåda, sveda och smärtsam eller brännande urinering. CHLAMYDIA VAGINIT orsakas av bakterien *Chlamydia trachomatis* och förekommer ofta hos unga kvinnor i åldern 18 – 35 som har multipla sexuella partners. Många kvinnor är asymtomatiska, vilket försvårar behandling och prevention. Symtom är gula flytningar, kontaktblödning, smärtor i nedre delen av buken eller bäckenet, brännande vid urinering, pus i urinen, rodnad och svullnad i urinrör och blygdläpp. ATROFISK VAGINIT eller SENIL KOLPIT uppträder i menopaus på grund av minskad insöndring av östrogen, något som leder till minskad inlagring av glykogen i epitelcellerna och att vaginaepitelet blir tunnare, torrare

och skörare, samt att infektionsbarriären försvagas. Detta predisponerar för en ospecifik flora av mikroorganismer. Symtomen domineras av blodtillblandade, grågula, illaluktande flytningar, klåda och sveda, samt smärtor vid samlag. OSPECIFIK VAGINIT avser vaginal irritation utan infektion, med klåda, vitaktiga flytningar, brännande smärtor vid samlag och dysuri. Ospecifik vaginit kan bero på allergisk reaktion eller överkänslighet mot hygienprodukter, tvättmedel, sköljmedel, latex eller spermiedödande produkter. Notera att patienter med blodtillblandade flytningar alltid ska undersökas på sjukhus för att utesluta malignitet, innan akupunkturbehandling påbörjas.

Dai xia [帶下], *dai* betyder bälte och *xia* under eller nedanför. I en vidare mening är *dai xia* beteckningen på en rad olika sjukdomar ”under bältet” och i en snävare mening avses flytningar. I kinesisk medicin anses flytningar primärt vara orsakade av patogen fukt, tomhet *qi* i mjälten och specifik involvering av den extraordinära meridianen *dai mai*. Vid tomhet *qi* i mjälte är även stagnerad lever-*qi* samtidigt vanligt förekommande, på grund av stress som ytterligare skadar mjältens funktioner. Extern patogen fukt, exempelvis klimatet i subtropiska och tropiska regioner eller att bli blöt, kall och fuktig eller kontaminerat vatten i samband med bad, kan attackera *dai mai* och *ren mai* och utveckla flytningar. Internt skapad patogen fukt kan skapas bland annat av en kombination av turbulenta emotioner, olämplig kost, rökning, alkohol och andra droger och biomedicinska läkemedel. Vidare är kolhydratrik föda, såsom sädesprodukter och sötsaker, starkt fuktframkallande och bör helt undvikas i samband med behandling av flytningar. Viss föda kan vara svårsmält hos dem som har konstitutionell tomhet *qi* i mjälten, bland annat bananer, nötter, ägg och mjölkprodukter och leder därmed till utveckling av patogen fukt.

Njurarna har en stor och viktig roll för vitalisering av livmoder, äggstockar, *dai mai*, *chong mai* och *ren mai*, via *bao luo*, de kommunikationsvägar och förbindelser som njurarna har med kvinnans fortplantningsapparat. Njurarna underhåller fortplantningsapparaten med *jing*, *yin*, *yang* och *qi*. Vid tomhet *yin* eller *yang* skadas *chong mais* och *ren mais* normala reglering av slemhinnorna.

Differentiering av syndrom och behandlingsförslag

Utöver de punkter som anges under respektive rubrik, finns det punkter på *dai mai* som är extra potentia vid flytningar av alla slag: DAIMAI [GB 26], WUSHU [GB 27] och WEIDAO [GB 28].

Fukt, hetta och toxiner

- SYMPTOM OCH TECKEN är rikliga, illaluktande flytningar, gula, skummande flytningar eller gula blodtillblandade flytningar, brännande känsla och klåda i slidan, sparsam och mörk urin och/eller krampartade smärtor i nedre buken. Tungan är röd med gul, klabbig beläggning. Pulsen är snabb och glidande.

Fukt, hetta och toxiner överensstämmer väl med vaginit orsakade av bakterier, exempelvis *Trichomonas*, *Chlamydia* eller *Gardnerella*, dock innebär inte dessa symptom alltid bakteriell närvaro. Dessutom kan fukt och hetta i vissa fall även uppträda i samband med candida vaginit. Fukt och hetta är ofta grunden för vidare utveckling av toxiner och är inte sällan ett resultat av turbulenta emotioner, felaktig kost, alkohol, rökning, frekvent sexuell aktivitet med multipla partners och bristande hygien. Emotionell turbulens skapar stagnerad lever-*qi* som i sin tur utvecklar hetta. Trä (lever) attackerar jord (mjälte), vilket får till följd att mjältens funktioner skadas, med sekundär utveckling av patogen fukt. Olämplig kost, alkohol och rökning bildar fukt och hetta, som flödar till nedre *jiao*. Frekvent sexuell aktivitet